

# BASIN SUÇU VE CEZA SORUMLULUĞU

Berrin Bozdoğan Akbulut\*

## ÖZET

*Basın suçları, dar anlamda basın suçları, basın yoluyla da işlenebilen suçlar ve basın düzenine karşı suçlar olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Basın düzenine karşı suçlar dışındaki diğer suçların oluşması için, basılmış eser ve yayın unsurlarının gerçekleşmesi gerekir. Basın Kanunu, basın suçları için ayrı bir sorumluluk sistemi öngörmüştür. Buna göre mevkutelerde sorumluluk, eser sahibi ile birlikte sorumlu müdüre aittir. Gayri mevkutelerde ise, önce eser sahibi ile yayınlanan sorumluluğu öngörülmüş, bu kişilerin belli olmadığı hallerde basanın sorumlu olduğu belirtilmiş, basan da belli olmadığı takdirde satan ve dağıtanın sorumluluğu kabul edilmiştir.*

*Anahtar Sözcükler: Basın, Basın Suçu, Ceza Sorumluluğu.*

## PRESS CRIME AND CRIMINAL RESPONSIBILITY

### ABSTRACT

*The press crimes may be divided into three categories: The press crimes in narrow meaning; the crimes committed through press; and the crimes against press order. For the commitment of the last crime, the printing of the publication, related, must be completed. The press statute suggests a different responsibility system. According to this system, in periodicals the liable redactor is held responsible together with the author. In non-periodicals, at he first hand, the author and publisher are held responsible, however, in case of indefiniteness of them, the one who printed the publication is held responsible. If who printed the publication is unknown, then the seller and the distributor are held responsible.*

*Key Words: Press, Press Crime, Criminal Responsibility.*

86

## GİRİŞ

Matbaanın bulunuşu ve ilk özel gazetenin 1860 yılında çıkarılması ile basın, düşünce açıklama araçlarından biri olmaya başlamış, sanayi toplumu ve buna bağlı olarak gelişen şehirleşme olgusuyla etkinliğini giderek artırmıştır (Danışman 1991:1). Basın, son yüzyıldaki teknolojik gelişmeler ile büyük işletmeler halinde kendini göstermeye başlamış, daha hızlı ve çok geniş kitlelere ulaşma imkânı bulmuş, kişilerin bilme öğrenme hakkını gerçekleştirilmeye devam etmiş, kısaca onlar üzerindeki etkinliğini daha da artırmıştır (Özek 1978:35).

Basının zamañla gelişimi ile birlikte ceza-i düzenlemesi yoluna da gidilmiş, böylece basının sahip olduğu görevleri gereği gibi yerine getirmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Çünkü, basının etki alanı arttıkça suç yolunda kullanılması da çoğalmış, dolayısıyla basın özgürlüğü tehlikeye girmeye başlamıştır. İşte ülkeler basın özgürlüğünün sağlanması için, basının araç olarak kullanıldığı fiilleri suç olarak tespit etme yoluna gitmişlerdir.

Basının etkinliği son yıllarda daha da artmıştır. Bu durum bizi anılan çalışmayı yapmaya yö-

neltmiştir. Çalışmayla hem basın suçlarının anlamı, hem de bu suçlardaki ceza sorumluluğu incelenmeye çalışılmıştır.

İnceleme konumuz olan basın suçları ve ceza sorumluluğu, gazeteler, dergiler, kitaplar gibi basılmış eserleri içine alan yazılı basınla sınırlıdır. Yani 5680 sayılı Basın Kanunu'nun basın suçlarıyla ilgili hükümleri çalışmanın esasını oluşturmaktadır. Bu nedenle radyo ve televizyon veya internet alanında işlenen suçlar çalışma kapsamı dışındadır.

## I BASIN SUÇU

### 1. Kavram

Basının suç işlemekte araç olarak kullanılması ve suçun oluşumunun basılmış eserin yayınına bağlı olması basın suçlarına bazı özellikler kazandırmıştır. Suçun işlenmesinin yayın faaliyetiyle ilgili olması, basın konusunda hem özel idari rejime, hem de özel ceza rejimine sebebiyet vermiştir. Çünkü suç oluşturan eser yalnızca eser sahibinin fiiliyle ortaya çıkmamakta, aynı zamanda yayını gerçekleştiren kişilerin fiillerini de gerektirmektedir (Özek 1972:7). Bu nedenle çoğu ülke, mevzuatlarına basın suçla-

\* Arş. Gör. Dr., S.Ü. Hukuk Fakültesi.

## Basın Suçu ve Ceza Sorumluluğu (86-95).

rının cezalandırılma esasını, yargılama usulünü tespit eden hükümler koymuşlardır (Gürelli 1958:5).

Ancak basın suçu adı verilen genel suçlardan ayrı, kendine özgü nitelikleri bulunan bir suçun olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bu konudaki görüşler genel olarak iki grup altında toplanmaktadır (Dönmezer 1946:6 vd., Özek 1972:8 vd.). Bunlardan birinci görüş, müşterek hukuk suçları dışında kendine özgü nitelikleri olan basın suçlarının varlığını savunmaktadır. Bu görüşü savunanlardan bazılarına göre, bu suçlar fikir ve insan zihniyeti üzerinde etki yaparlar, düşünce ürünüdürler ve maddi değildirler. Ayrıca bu suçlarda suçun cismi yoktur. Bu özellikleri nedeniyle "su-i generis" nitelik taşırlar. Diğer bazılarına göre ise, düşünce suçlarının varlığı basın suçlarını ayrı bir suç grubu yapmaktadır. Bu görüşe göre basın suçlarının çoğu fikir suçudur ve gerçek anlamdaki fikir suçları basın suçu sayılmalıdır. Diğer görüş ise, basın suçlarının ayrı ve ayrık özelliklere sahip bulunmadığını, müşterek suçlar dışında ayrı bir suç kategorisinin kabulünün mümkün olmadığını ve buna da gerek olmadığını belirtmektedir. Bu görüşe göre bir düşünce basılmış eser haline gelince ayrı özellik kazanır, fakat basın suçu adı altında ayrı bir suç kategorisinin kurulmasını gerektirmez.

Türk hukukundaki yazarlar bu ikinci görüşe katılmakta, basın suçlarının genel suçlardan ayrı bir kategori oluşturmadığını belirtmektedirler. Çünkü suçun basın yoluyla işlenmesi, işlenen suçun niteliğinde bir değişiklik meydana getirmemektedir. Basın suçlarında sorumluluğun ayrıca düzenlenmesi bazı zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Bu da suçun işleniş şekli, yani basının suç işlemekte araç olarak kullanılmasıdır (Özek 1978:523, Gürelli 1958:4-5, Dönmezer 1976:373). Gerçekten de basın suçlarının işlenmesinin yayın yoluyla olması ve yayının bazı özelliklere sahip bulunması bu suçlarda ayrı bir sorumluluk sisteminin kabul edilmesini gerektirmektedir. Yoksa suçun unsurları, yapısı bakımından fark bulunmamaktadır.

## 2. BASIN SUÇU-BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ İLİŞKİSİ

Basın, "Düşüncelerin bazı aletler vasıtasıyla kağıt gibi maddeler üzerine yazı ve resim şeklinde sınırlı olmayan sayıda basılması ve ka-

muoyuna açıklanmasıdır (Kılıçoğlu 1982:16). Bu anlamda, basın geniş anlamdadır ve "kitap, broşür, dergi ve özellikle gazeteleri kapsamaktadır" (Danışman 1982:1). Dar anlamda basın ise, belirli aralıklarla yayınlanan gazete, dergi gibi basılmış eserleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Kılıçoğlu 1982:16).

Düşünce insanın iç dünyası ile ilgili olduğundan, kişinin düşünme yeteneği sınırlandırılmaz ve engellenemez (Erman ve Özek 1991:19). Yani herkes, düşünce hürriyetine sahiptir (1982 Anayasası m. 25). Ayrıca düşünce açığa vurulmadığı sürece kimse tarafından bilinemez ve açığa vurulmasına izin verilmemesi de mümkün değildir (Danışman 1982:1). Bu nedenle düşünce özgürlüğü, düşüncenin açıklanmasına imkân tanındığı ölçüde gerçekleştirilebilir ve basın da bu imkânın kullanılma araçlarından biridir. Bu takdirde kişiler gerçeği öğrenmek, bilgilenmek imkânına kavuşabilirler (Erman ve Özek 1991:19-20).

1982 Anayasasının 28. maddesi de basının özgür olduğunu belirtmiş ve bazı sınırlamalar getirmiştir. Genellikle basın özgürlüğü haber, fikir ve düşünceleri çoğaltıcı araçlarla serbestçe açıklayabilmek özgürlüğü olarak tanımlanmaktadır (Dönmezer 1976:41, Kılıçoğlu 1987:89). Yani içerik ve fonksiyon yönünden basın özgürlüğü, düşünce açıklamak özgürlüğü kapsamında anlaşılmaktadır (Özek 1978:32).

Dönmezer'e göre basın özgürlüğü üç hakkı içermektedir (Dönmezer 1976:94-96):

- 1) Haber, düşünce, fikir ve kanaatlere ulaşmak, bilmek ve bunları toplamak hakkı,
  - 2) Haber, düşünce, fikir ve kanaatleri yorumlamak, analiz edebilmek ve eleştirebilmek hakkı,
  - 3) Haber, düşünce, fikir ve kanaatleri tab edebilmek ve basılmış eserleri dağıtabilmek hakkı.
- Basın yoluyla düşünce açıklamak özgürlüğü bu hakları içermekle beraber, basın özgürlüğünün sağlanması için anılan hakların varlığı yetmemekte, haber dolaşımını sağlayıcı önlemlerin alınması, haber,düşünce ve bilginin saptırılmasının önlenmesi de gerekmektedir (Erman/Özek 1991:20). Çünkü halkın öğrenme ve bilgi edinme hakkını, kamuoyunu oluşturma, denetim ve eleştiri görevini ve diğer görevleri ( İçel 1998: 98-103, Kılıçoğlu 1987:91) sağlayan basın özgürlüğü ancak yukarıda belirtilen gerekleri (doğru haber dolaşımını engellemek, belirtilen türden haber dolaşımını sağlayıcı önlemleri almak) devletin yerine getirmesi (Erman ve Ö-

zek 1991:20), basının ihtiyaçlarını karşılaması dolayısıyla tekelleşmeyi önlemesi (Danışman 1982:11) ve basına eşit davranmasıyla sağlanabilir (Dönmezer 1976:101). Çünkü, hür basın demokrasinin zorunlu unsurlarından biri ve teminatıdır ( Erem 1952:47).

Basın özgürlüğünün sağlanması gerekmektedir birlikte teknolojiye gelişmeler sonucu, basının etki alanı arttıkça suç yolunda kullanılmasına ait uygulamalar da çoğalmış, basın özgürlüğü tehlikeye girmiştir. İşte basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasının önlenmesi için siyasi iktidarlar, düşünceyi açıklamaya imkan veren araçları kontrol etmek, işlenen suçları belirleyerek müşterek hukuk esasları dışında kuralların uygulandığı basın suçları tespit etmek zorunluluğunu duymuşlardır (Dönmezer 1976:369-370). Birey özgürlüğünün güvencesi sorumlu özgürlüğün güvencesi (Erem ve ark 1997:33) olduğundan ve dolayısıyla sınırsız ve kayıtsız bir hürriyet olamayacağından, basın özgürlüğünün kanunla bazı sınırlamalara tabi tutulması ve bu sınırların aşılması halinde basın suçlarının öngörülmesi ve cezalandırılması gerekmektedir. Çünkü basın özgürlüğünün bazı hakları içermesi, beraberinde bazı yükümlülükleri de getirmektedir. Bu hak ve yükümlülüklerin ihlallerini de kanun düzenler (Dönmezer 1958:61).

Basın suçlarının düzenlenmesi, hem basın özgürlüğünün suiistimalini önleyecek, hem de basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına varmayacak bir denge içinde olmasını sağlayacaktır (Özek 1974:41).

### 3. BASIN SUÇU ÇEŞİTLERİ

Basın Kanunumuz, basın suçları yönünden belirli bir tanım getirmemiş ve herhangi bir ayırma yer vermeden değişik terimler kullanmıştır. Örneğin 3. maddede "basın suçu", 16. maddede "basın yoluyla işlenen suç", 18. maddede "basın suçlarından mahkum olanlar" gibi kavramlar kullanılmıştır (Erman ve Özek 1991:38). Ancak kanunun ayırım yapmamasına rağmen basın suçlarını teorik açıdan bir tasnife tabi tutmak gerekmektedir (Dönmezer 1976:374, Gölcüklü 1970:155). Çünkü bu durum sorumluluk, müeyyide gibi yönlerden önem taşımaktadır (Özek 1978:528). Genel anlamda basın suçları, dar anlamda basın suçlarını, basın yoluyla da işlenebilen suçları ve basın düzenine karşı işlenen suçları içine alan bir kavramdır. Yani ge-

nel anlamda basın suçları üçe ayrılmaktadır.

#### A. Dar anlamda basın suçları

Sadece basılmış eserle işlenebilen, başka bir araçla işlendiğinde cezalandırılmayan suçlardır (İçel 1998:230, Özek 1978:525-526, Erman ve Özek 1991:38, Dönmezer 1976:373). Bu suçlarda suçun kurucu unsurlarından biri, fiilin basılmış eserle gerçekleştirilmiş olmasıdır (Özek 1972:11). Ülkeler zorunluluk olmadıkça dar anlamda basın suçlarının oluşturulmamasını, basın özgürlüğünün sağlanması şartlarından biri olarak görmekte ve mevzuatlarında bu suçlara az yer vermektedirler (Erman ve Özek 1991:38). Basın Kanunumuz da bu hususu gözönünde tutarak üç çeşit salt basın suçu düzenlemiştir. Ceza kovuşturmaları ile ilgili yayın yasaklarını düzenleyen 30. madde, intihar haberlerinin yayınlanmasına ilişkin sınırlamalar koyan 32. madde ve bazı suçlarla ilgili haberlerde mağdurun isminin yayınlanmasını yasaklayan 33. madde hükümleri dar anlamda basın suçlarıdır (İçel 1989:438, Özek 1978:526, Erman ve Özek 1991:38).

Yargıtay ise, basının idari düzeninin sağlanması amacıyla ilgili bulunmayan Basın Kanunu'nun 30. maddesindeki suç, basın düzenine ilişkin suç saymıştır: "Eylem Basın Kanunu 30. madde basın yoluyla işlenen suç niteliğinde değil, basın zabıtası suçu niteliğinde olmasına karşın, sanık hakkında 5680 sayılı Kanun'un 16/1. maddesinin uygulanması yasaya aykırıdır" (Y.7.CD, 9.2.1982, 408/324, YKD, 1982, S.712, s.1482).

#### B. Basın yoluyla da işlenebilen suçlar

Herhangi bir araçla işlenmesi mümkün olan suçların, basının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesine basın yoluyla da işlenebilen suçlar denir (Erman ve Özek 1991:38, Özek 1978:526, İçel 1998:230).

Basının araç olarak kullanılması bu suçların belirgin özelliği ve genelde ağırlatıcı nedenidir (Erman 1972:99). Başka bir deyişle yayın bu suçlar açısından kurucu unsur olmakta, suçun teşekkülü yönünden genel unsurlar ayrıcalık taşımamakta, özellik suçun olduğu an, sorumluluk, teşebbüs gibi konular açısındandır (Erman ve Özek 1991:38, Özek 1978:526).

Dar anlamda basın suçları ile basın yoluyla da

işlenebilen suçlarda cezalandırmanın nedeni, basılmış eserin fikri etkinliğe sahip içeriğidir. Eğer fiilin cezalandırılması nedeni, düzenin sağlanması, belirli bir içeriğin basılmış eserde bulunmaması veya basılmış eserin fikri etkinliğe sahip içeriği olmakla birlikte cezalandırma nedeni başka ise dar anlamda basın suçları ile basın yoluyla da işlenebilen suçlardan söz edilmeyip, basın düzenine karşı suçlar söz konusu olmaktadır (İçel 1998:231).

### C. Basın düzenine karşı suçlar

Kanunların basın faaliyetinin yürütülmesi için koyduğu şartlara ve yüklediği yükümlülükler aykırı davranışlardan doğan suçlardır (İçel 1989: 438, Özek 1972:14). Bu suçları oluşturan fiiller, basının idari rejimiyle ilgili oldukları için dar anlamda basın suçlarından da, basın yoluyla da işlenebilen suçlardan farklıdır. Çünkü bu suçlar, sorumluluk yönünden ve çoğunlukla yayına bağlı olmaksızın gerçekleştirildikleri için suçun işlendiği zaman, teşebbüs gibi konular bakımından değişiklikler arz eder (İçel 1998:231, Özek 1978:527). Ayrıca basın düzenine karşı suçlarda hukuka aykırılığı, diğer basın suçlarında olduğu gibi basılmış eserin fikri içeriği gerçekleştirmeyip, çoğunlukla basın faaliyetleriyle ilgili yükümlülükler aykırılıklar oluşturmaktadır (Erman ve Özek 1991:99).

Basın düzenine karşı suçlar kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bu suçlardan bir kısmı basının yayın öncesi düzenine ilişkin olmasına rağmen, diğer kısmı yayının sırasındaki ve yayından sonraki düzenin korunmasına ilişkindir. Örneğin beyanname vermeden yayının faaliyetine girişme, gerçeğe aykırı beyanname verme, beyannamedeki değişiklikleri bildirmeme, kanunun aradığı şartlara aykırılık taşıyanların mevkuze çıkarması, özel çaba ile elde edilen yazı ve resimlerin izin alınmadan yayınlanması basının yayın öncesi düzenine karşı işlenen suçlardır. Buna karşılık cevap ve düzeltmenin yayınlanmaması veya usulüne aykırı olarak yayınlanması, basılmış eserin belirli bilgileri içermesi yükümlülüğüne uyulmaması, belirli sayıda basılmış eserin kanunda belirtilen mercilere teslim edilmemesi suçları yayının sonrası basın düzenine karşı suçlardır (Özek 1972:13).

### 4. BASIN SUÇUNUN UNSURLARI

Basın suçları, genellikle suçun genel unsurları-

na sahip olmakla birlikte suçun basın aracılığıyla işlenmesi, bu suçların oluşumu için bazı unsurların eklenmesini zorunlu kılmaktadır (Gölcüklü 1970:154, Özek 1972:14).

Buradaki basın suçları kavramını hem dar anlamda basın suçlarını, hem de basın yoluyla da işlenebilen suçları kapsar şekilde kullanacağız. Basın suçlarının oluşabilmesi için basılmış eser ve yayın olmak üzere iki unsurun varlığı gereklidir (Erman ve Özek 1991:112, Özek 1978:528. Ancak bazı yazarlar basın suçunun üç unsuru olduğunu belirtmektedirler. Ayrıntılı bilgi için Dönmezer 1976:375, İçel 1989:439).

### A. Basılmış eser

Basın suçunun söz konusu olabilmesi için suçun maddi içeriğini oluşturan basılmış eserin varlığı zorunludur. Basın suçunun genel ve soyut unsurunu oluşturan basılmış eser, içeriğine göre değişik suçlar arz eder. Örneğin, basın yoluyla işlenmiş hakaret suçu ile basın yoluyla işlenmiş propaganda suçu. Her iki suç da basın suçu olmasına rağmen isimleri ve unsurları değişik olup, basılmış eserin varlığı ise ortak unsurdur (Özek 1978:528-529). Yani basın suçunun oluşabilmesi için fikri içeriğe sahip ve suç ihtiva eden basılmış eserin varlığı zorunludur.

Basılmış eserden ne anlaşılması gerektiğini Basın Kanunumuzun 2. maddesi açıklamaktadır. " Bu kanun hükümlerine göre basılmış eserlerden maksat neşredilmek üzere tabii aletleri ile basılan veya sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazılar ve resimler gibi eserlerdir". Tanımından da anlaşılacağı gibi bir yazı veya resmin basılmış eser sayılabilmesi için, tabii aletleri ile basılması veya her türlü vasıta ile çoğaltılması ve yayınlamak amacının varlığı gerekmektedir. Yani sırf saklamak veya birkaç kişiye vermek için bir yazı veya resmin çoğaltılması halinde, yayının amacı olmadığı için ortada basılmış eser olmayacak, dolayısıyla Basın Kanunu ve Ceza Kanunu uygulanamayacaktır (Dönmezer 1976:254, Özek 1978:529). Fakat sonradan yayının amacı gerçekleşmişse, bu andan itibaren Basın Kanunu hükümleri uygulanabilecektir (Önder 1977:145). Yayınlama amacının varlığı ise her olayın niteliğine, hal ve şartlara göre tespit edilecektir (Kılıçoğlu 1982:23). O halde bir eserin basılmış eser sayılabilmesi için yayınlama amacının ve çoğaltmanın varlığı yeterli olduğundan, ayrıca basılmış eserin fiilen ya-

ynlanması şart değildir.

Maddedeki tabii aletlerinden maksat matbaa aletleridir (Önder 1975:300, Kılıçoğlu 1982:210, Erman ve Özek 1991:29).

Sair her türlü vasıtalar ise, eseri çoğaltmaya elverişli her nevi alet ve vasıtalar (teksir, daktilo, faks, teleks, fotokopi makineleri, fiziki ve kimyevi vasıtalar gibi) (Erman ve Özek 1991:29, Dönmezer 1976:256, Kılıçoğlu 1982:21).

Yazının ise herhangi bir dilde yazılması yeterli olup, kullanılan sembollerin önemi bulunmamaktadır (Kılıçoğlu 1982:20). Ayrıca yazının okunabilir olması da gerekir. Ancak yazının herkes tarafından okunabilmesi ve anlaşılması şart değildir (İçel 1998:108, Dönmezer 1976:244). Buna karşın her türlü yola başvurulduğu halde okunamayan ve anlaşılabilen yazılar basılmış eser anlamında kabul edilmez (Erman ve Özek 1991:30, Dönmezer 1976:244).

Resmin ise, belirli bir şekli ihtiva etmesi gerekmektedir birlikte, anlamlı ve anlamsız olması önemli değildir. Fotoğraflar, desenler, süslemeler ve karikatürler gibi (Erman ve Özek 1991:30, Dönmezer 1976:245).

Kanunun gerekçesinde de belirtildiği gibi basılmış eser kavramına mevcuteler ve gayri mevcuteler dahil olduğu gibi madde metni tahdidi olmadığı için yazı ve resme benzeyen şeyler de bu anlamdadır. Örneğin güfteli musiki eserlerini içeren şeyler de basılmış eser sayılmaktadır (Dönmezer 1976:244-245, Erman ve Özek 1991:28,30,31).

## B. Yayın

Basın suçunun oluşabilmesi için eserin basılmış olması, bu eserin içerik itibarıyla suç teşkil etmesi ve yayın amacının olması yeterli olmayıp, bizzat yayının da gerçekleşmesi zorunludur. Çünkü Basın Kanunumuzun 3. maddesinin son fıkrası, "fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere basın suçu neşir ile vücut bulur" hükmünü taşımaktadır.

Yayının ne olduğu ise, yine 3. maddede açıklanmıştır: "Basılmış eserlerin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya dinletilme-

si veya satılması veya satışa arzı neşir sayılır." O halde yayın, basılmış eserdeki fikri içeriğin umumun bilgisine sunulması yani aleniyet kazanmasıdır (Gölcüklü 1970:155, Kılıçoğlu 1982:23). Çünkü yayın, niteliği gereği sayısı sınırlı olmayan yığına aktarılması ve yığına ulaşma imkanının bulunmasıdır (Kılıçoğlu 1982:24, İçel 1998:236). Bu nedenle basılmış eserin belirli bir makama tevdi mecburiyeti ve tevdi-i yayın değildir (Özek 1974:59). Dolayısıyla yayının gerçekleşmesi için kanunda sayılan hareketlerin aleni yerlerde gerçekleştirilmesi gerekir.

Aleni yerler ise, herkesin girebileceği veya görebileceği yerlerdir. Bu yerlere niteliği bakımından herkesin serbestçe girebileceği veya görebileceği yerler (yollar, meydanlar, parklar, sokaklar gibi) dahil olduğu gibi, tahsisleri açısından herkesin girebileceği veya görebileceği yerler (sinemalar, tiyatrolar, sergi salonları, camiler, okullar gibi) ile aleniyet niteliklerini üçüncü kişilerin geçici olarak bulunmalarıyla (az veya çok) kazanan özel yerler de (mağazalar, dükkanlar, cezaevleri, hastaneler, muayenehaneler) bu niteliktedir (Dönmezer 1946:21, Erman ve Özek 1991:33-34).

Yayını sağlayan hareketler ise:

Gösterilme, asılmanın dışındaki biçimlerde, basılmış eserlerin bulunduğu yerlere giren herkesçe görülebilecek şekilde açığa konulmasıdır (Önder 1975:299, not 1, Dönmezer 1946:20, Erman ve Özek 1991:34, İçel 1998:118).

Asılma kavramı ise, gösterilme kavramının içindedir ve Matbuat Kanunu'ndaki (5680 sayılı Basın Kanunumuzdan önce yürürlükte olan kanunu ifade etmektedir) talik deyiminin karşılığıdır. Kitap, gazete, dergi gibi çok sayfalı yayınlarda gösterilme; beyanname, ilan gibi tek yapraklı yayınlarda ise asılma kavramı kullanılır (Erman ve Özek 1991:35, Dönmezer 1946:20, Önder 1975:299).

Dağıtılma, basılmış eseri halka yaymak, ulaştırmak için yapılan hareketlerdir. Bu hareketlerin herhangi bir şekilde yapılması önemli değildir (Önder 1975:299, not 1, Erman ve Özek 1991:35).

Dinletilme, basılmış eserin genel yada topluma açık bir yerde okunması suretiyle kamuoyuna duyurulmasıdır (İçel 1998:120, Dönmezer 1976:264).

## Basın Suçu ve Ceza Sorumluluğu (86-95).

Satılma, ücret karşılığı basılmış eserin verilmesi; satışa arz ise basılmış eserin satılması için yapılan hareketlerdir (Erman ve Özek 1991:35).

Şu halde bu hareketlerden herhangi birinin veya birkaçının yukarıda belirtilen herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde yapılması ile yayın, dolayısıyla da suç işlenmiş olur. Ayrıca fiilen bilgi edinmenin gerçekleşmesi, basılmış esere sahip olunması gerekli olmayıp, basılmış eserin umurunun bilgisine hazır tutulması, bilinme ve görülme imkanının varlığı yayın için yeterlidir (Özek 1974:61, Gölcüklü 1970:155, Özek 1978:531). Nitekim Basın Kanunumuz yayının gerçekleşmesi için satışa arzı ve asılmayı da yeterli sayarak bu durumu hüküm altına almıştır ( Özek 1978:531, Tosun 1979:6). Bazı yazarlar, yayın unsurunun sonucu olarak basın suçlarına genellikle teşebbüsün mümkün olmadığını belirtmişlerdir (Özek 1978:531, Tosun 1982:263).

Basın suçunun oluşması için yayın unsurunun gerçekleşmesi şart olmakla birlikte Basın Kanunumuzun 3. maddesinin son fıkrasında yer verilen "fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere" ifadesinin ne anlama geldiği doktrinde tartışmalıdır.

Bazı yazarlara göre, kanun koyucu bu ifadeyle basın suçunun yayınlara işleneceğini belirtmiş fakat yayına öne gelen hareketlerin de başlı başına suç olabileceğini dikkate alarak, bunlar için yayının gerekli olmadığını açıklamak gerektiğini duymuştur. Örneğin Basın Kanunu'nun 31. maddesi, 2950 sayılı Kanun'la Basın Kanunu'na eklenen ek 4. madde bu niteliktedir (İçel 1998:234).

Bazı yazarlara göre ise, bu ifade iki durumda uygulama alanı bulabilir. Birinci duruma göre, bazı dar anlamda basın suçları ile basın düzenine karşı suçlar yayın unsuruna bağlı olmadığı için bu suçlar anılan hükmün uygulama alanına girer. İkinci duruma göre ise, bu ifade yayın gerçekleşmesi dahi fiilin suç teşkil edeceği istisna-i hükümleri belirtmektedir. Örneğin TCK'nun 154 ve 427. maddeleri ile 2950 sayılı Kanun ile eklenen Basın Kanunu'nun ek 1. maddesi (Erman ve Özek 1991:36-37).

Diğer bazı yazarlara göre ise, bu ifadeye yayının gerçekleşmediği istisna-i hallerde (TCK m.154, m.427) basın suçunun oluşacağını ifade

etmek için maddede yer verilmiştir ( Özek 1974:53-55, Önder 1975:300). Ancak bu yazarlardan bazıları, diğer eserlerinde farklı görüşe yer vermişlerdir (Özek 1978:532, Özek 1972:1-718). Gölcüklü de aynı düşüncededir: Gölcüklü 1970:155-156). Bu görüş, yayın unsuru olmadan basın suçunun oluşmayacağını, ancak yayınlanmamış basılmış eser bağımsız suç teşkil ediyorsa bu suça gereken cezanın verileceğini, bu durumda da basın suçunun yayın unsuru olmadığından gerçekleşmeyeceğini belirtmektedir.

Görüşlere bakıldığında genel olarak, yayının gerçekleşmediği, ancak fiilin suç teşkil ettiği halleri karşılamak için bu ifadeye maddede yer verildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bizim de katıldığımız bu sonucun, ifadeyle beklenen amaca uygun olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla en son görüşü kabul etmediğimizi belirtmek istiyoruz.

## II. CEZA SORUMLULUĞU

### 1. GENEL OLARAK

Basın suçları, genel unsurlar dışında basılmış eser ve yayın gibi iki unsurun varlığını gerektirdiğinden, dolayısıyla kolektif bir faaliyeti zorunlu kıldığından özel sorumluluk sistemine bağlanmıştır. Ayrıca basının kamusal haberleşme görevini gerekli şekilde yürütmesi için de bazı kişilerin özel sorumluluğu yoluna gidilmiştir (Gölcüklü 1970:160). Böylece basının kitleler üzerindeki fikri etkinliğini yasal denetim altına almak, bu gücün kötüye kullanılmasını önlemek, basın özgürlüğünü zorlaştıracak engellemelerden kaçınmak istenmiştir (İçel 1998:231).

Basın Kanunumuzun 2950 sayılı Kanun ile değişik 16. maddesi, basın suçlarında ceza sorumluluğunu düzenlemektedir. Ancak 16. madde hükmünün hem dar anlamda basın suçlarına hem de basın yoluyla da işlenebilen suçlara uygulanacağı genel kabul görmekte birlikte (Dönmezer 1976:374, Özek 1972:16, İçel 1989:443), bazı yazarlar yalnız basın yoluyla işlenebilen suçlara uygulanacağı fikrindedirler (Erman ve Özek 1991:112, Tosun 1967:184). Ayrıca özel sorumluluk sisteminin hukuki niteliği konusunda da değişik görüşler ileri sürülmüştür:

Görüşlerden ilki, sorumluluğu belirlemek için

Ceza Kanununun 64 ve 65. maddelerinin yeterli ve adil olmayacağından özel sorumluluk sistemi oluşturulduğunu ve özel sorumluluğun da özel iştirak sistemi anlamına geldiğini savunmaktadırlar (Gölcüklü 1970:160, Dönmezer 1976:378).

Bizimde katıldığımız görüşlerden ikincisi, özel sorumluluk sisteminin iştirak sorumluluğunu ortadan kaldırmadığını yani 16. madde dışında kalan kişilerin de basın suçlarına iştiraklerinin mümkün olduğunu; özel sorumluluk sisteminin ise suçun iştirak dışında işlenmesi durumunda sorumluluğun ne şekilde uygulanacağını çözümlenmek için kabul edildiğini belirtmişlerdir (Erman ve Özek 1991:113, Özek 1978:692 vd).

Basın Kanunumuzun 16.maddesi ceza sorumluluğunu basılmış eserin mevkute veya gayri mevkute olmasına göre farklı düzenlemiştir.

## 2. MEVKUTELERDE (SÜRELİ YAYINLARDA, DÖNEMSEL YAYINLARDA) CEZA SORUMLULUĞU

Bu tür yayınlarda ceza sorumluluğu, Basın Kanunumuzun 16. maddesinin I. bendine göre "...suçu vücuda getiren yazıyı veya haberi yazan veya resmi veya karikatürü yapan kimse ile beraber mevkutenin ilgili sorumlu müdürüne..." aittir. Böylece kanun suç teşkil eden yazıyı yazan veya resmi yapan kişi yani eser sahibi ile sorumlu müdürün birlikte sorumluluğunu kabul etmiştir. Yani her ikisi de bu yayınlardan doğan suçlarda asli fail durumundadırlar (İçel 1989:443, Gölcüklü 1970:165).

Kanun sadece mevkuteyi tarif etmiş, gayri mevkutelerle ilgili herhangi bir belirleme yapmamıştır (m. 3). Bu maddeye göre, "gazetelere, haber ajansları neşriyatına ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlere bu Kanunda "mevkute" denir. Mevkute dışında kalan basılmış eserlere ise gayri mevkut basılmış eser denilmektedir. Yani basılmış eser olmakla birlikte belirli aralıklarla yayınlanmayan ve her biri başlı başına eser sayılan basılmış eserler gayri mevkut eser kabul edilmektedir (Özek 1978:740, Erman ve Özek 1991:32, Kılıçoğlu 1982:31).

Bir basılmış eserin mevkute sayılabilmesi için sürekli olarak yayınlanması ve her sayının diğerinden bağımsız olması gerekir. Bu nedenle

basılmış eserin günlük, haftalık, yıllık, aylık vb. şekilde olması önemli olmayıp, belirli aralıklarla yayınlanması yeterlidir. Ayrıca birbirini izleyen her sayının içeriğinin diğerinden farklı olması da gerekir (İçel 1998:136-137, Özek 1978:740-741, Kılıçoğlu 1982:31).

Basın suçlarında birlikte sorumlu olanlardan biri olan eser sahibi, yazıyı veya haberi yazan veya resmi veya karikatürü yapan kimsedir. Basın Kanunumuzun 16. maddesiyle özel sorumluluk sistemi kabul edilmemiş olsaydı bile, ceza sorumluluğunun genel kuralları eser sahibinin sorumlu tutulmasını gerektirecekti. Bu nedenle ki mevkutelerde bu kimsenin ceza sorumluluğu subjektif bir sorumluluktur ve hem eserin oluşturulmasında hem de yayınlanmasında eser sahibinin iradesinin varlığı zorunludur (Erman ve Özek 1991:118, İçel 1998:246-247, Dönmezer ve Erman (C. II) 1997:299, Özek 1978:536). Nitekim "Sahibinin rızası olmadıkça Türkiye'de yayınlanan yayınlardan aynen yapılacak iktibaslarda sorumluluk, iktibas edene aittir" hükmü eser sahibinin sorumluluğunun subjektif olduğunu göstermektedir (Erman ve Özek 1991:118).

Sorumlu müdür ise, yayını fiilen idare eden ve eser sahibi ile birlikte sorumlu olan kimsedir. Yayını fiilen idare etmediği halde sorumluluğu üstlenen sorumlu müdürün cezalandırılması halinde gerçek suçlunun cezasız kalacağı ve bunun da cezaların şahsiliğine aykırı düşeceği görülerek kanunda fiilen idare şartı öngörülmiştir (Özek 1978:548, İçel 1998:248, Erman ve Özek 1991:55,124, Tuna 1955:100). Sorumlu müdür redaksiyon işleminden baskı ve yayın hareketlerine kadar mevkutenin her nüshasını yayından önce kontrol etmek, suç teşkil edebilecek yazı ve resimleri tespit etmek ve yayınlanmasını önlemekle görevlidir. Eğer görevini savsaklar ve suç teşkil eden yazı veya resim yayınlanırsa, sorumlu müdür önleme görevini yerine getirmediğinden dolayı sorumlu tutulacaktır (İçel 1998:248; Özek 1972:155).

Basın Kanunumuzun 16. maddesinin 3.fıkrası (bu fıkraya göre "mesul müdür suç teşkil eden haber, vesika veya yazıyı bu mahiyetini bilmeden neşretmiş ise bunların mesuliyeti yalnız haber, beyan, vesikayı verene veya yazıyı yazana aittir": (Tüzün ve Özden 1955:20) 2231 sayılı Kanun'la kaldırılmadan önce, mevkutelerde sorumlu müdürün ceza-i sorumluluğunun hukuki niteliği tartışılmakta ve subjektif temele

## Basın Suçu ve Ceza Sorumluluğu (86-95).

oturtulmaya çalışılmakta idi (Gölcüklü 1970:165-166, İçel 1989:250, Dönmezer ve Erman 1997:300-302). Ancak söz konusu Kanun değişikliğiyle artık sorumluluğun objektif sorumluluk olduğunun daha da belirginleştiği kabul edilmektedir (Erman ve Özek 1991:126, Dönmezer ve Erman 1997:304). Çünkü Kanun değişikliği ile "mahiyetini bilmeden neşretme" tabiri kaldırılmış ve dolayısıyla sorumlu müdürün cezadan kurtulmasına imkan veren 3.fıkra hükmü metinden çıkarılmıştır.

Sorumlu müdürün ceza sorumluluğu genelde, eser sahibinin eseri nedeniyle birlikte sorumluluk olmasına rağmen, bazen sorumlu müdür doğrudan doğruya kendi eylemi nedeniyle sorumlu olabilmektedir. Fakat buradaki sorumluluğu tek başına, yani kişisel sorumluluktur. Basın Kanununun 31. maddesi, TCK'nun 162. maddesi gibi (Erman ve Özek 1991:127).

16. maddenin 2. bendinin 1 cümlesine göre, sorumlu müdür mevkutelerde müstear adla veya imzasız veya rumuzlu imza ile yayınlanan yazı veya haber veya resim veya karikatür sahiplerinin adlarını bildirmek zorunda değildir (anonimlik hakkı). Anonimlik hakkı, eser sahibinin kimliğinin açıklanmaması konusunda sorumlu müdürün baskı altında tutulmamasını sağladığı gibi, eser sahibinin eserinin altında imzasının olmaması nedeniyle sorumlu olmamasını da sağlamaktadır ( İçel 1998:247, Erman ve Özek 1991:130, Dönmezer 1976:383). 2. cümlesi ise sahibi belli olmayan veya sorumlu müdür tarafından en geç mahkemece yapılacak birinci sorgu sırasında, sahibi doğru şekilde açıklanmayan yazı veya haber veya resim veya karikatürden dolayı sorumluluğun eser sahibi gibi sorumlu müdüre ait olduğunu hükme bağlamıştır. Maddenin bu bendiyle, sorumlu müdürün eser sahibi gibi sorumlu tutulacağı belirtilirken eser sahibinin adının sorumlu müdürce bilinmesine rağmen açıklanmaması (anonimlik hakkı) veya hiç bilinmemesi nedeniyle açıklanmaması arasında fark gözetilmemiştir. Dolayısıyla eser sahibi gibi sorumlu olan sorumlu müdürün cezasının para cezasına çevrilmeyeceği ve doğrudan doğruya hürriyeti bağlayıcı ceza hükümlenacağı da belirtilmiştir.

Mevkute sahibi, sorumlu müdürün rızasına aykırı olarak bir yazı veya resmi veya karikatürü mevkute yayınlarsa, sorumlu müdür ceza bakımından sorumlu değildir. Bu takdirde ceza sorumluluğu yazı veya haber veya resim veya

karikatürü yayınlatacağına ait olur (Basın K.m. 16/b.3).

Sorumlu müdürler için verilen hürriyeti bağlayıcı cezalar, Basın K. m. 16/b.2 (yukarıda açıkladığımız) dışında sürelerine bakılmaksızın para cezasına çevrilerek hükmolunur. Para cezasının hesabında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 1. bendinde belirtilen miktarın aşağı haddi esas alınır (Basın K. m. 16/b.1).

### 3. GAYRİ MEVKUTELERDE (SÜRESİZ YAYINLARDA, DÖNEMSEL OLMAYAN YAYINLARDA) CEZA SORUMLULUĞU

Basın Kanunumuz gayri mevkutelerde birlikte sorumluluk sisteminin uygulanmasını öngördüğü gibi, basamaklı sorumluluk sisteminin uygulanmasını da kabul etmiştir.

Bu tür yayınlarda ceza sorumluluğu 16. maddenin 4. bendine göre "... suçu oluşturan eserin yazarı, çevireni veya çizeni ile birlikte yayınlatacağı" aittir. Böylece yayınlanan mevkutelerdeki sorumlu müdür gibi kabul edilmiş ve benzeri kurallara göre eser sahibi ile yayınlananın birlikte sorumluluğu kabul edilmiştir.

Yayınlanan kavramı naşir anlamında kullanılmış olup naşir ise, eseri basılmış eser durumuna getirip yayına yönelik hareketlerden herhangi birini gerçekleştiren kişi veya kişilerdir (Erman ve Özek 1991:141). Gayri mevkutelerde yayınlananın sorumluluğu objektif sorumluluk prensiplerinden yararlanmak suretiyle meydana getirilen bir sorumluluktur (Dönmezer ve Erman 1997: 298, Erman ve Özek 1991:143). Ancak yayınlananın sorumluluğu için genel olarak fiilin iradiliği ve yayını gerçekleştirme hareketi ile netice arasında nedensellik bağının varlığı gereklidir. Eğer naşirin (yayınlananın) bilgisi ve iradesi dışında yayın gerçekleşmişse artık yayınlananın sorumluluğundan söz edilemez. (Özek 1972:173, Erman ve Özek 1991:142).

Birlikte sorumlu olanlardan eser sahibinin sorumluluğu ise, subjektif sorumluluk esaslarına dayanmaktadır.

Sorumlulardan yayınlatacağına verilen hürriyeti bağlayıcı ceza, süresine bakılmaksızın para cezasına çevrilecek ve emniyet gözetimi altına



bulundurma cezası verilmeyecektir. Para cezasının hesabında ise 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 1. bendinde belirtilen miktarın aşağı haddi esas alınır. Ancak yayının, kanunla yasaklanmış dillerde (bu kanun 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 23. maddesiyle ilga edilmiştir) veya eser sahibinin bilgisi ve izni dışında yapılması veya eser sahibinin belli olmaması hallerinde yayınlananlar hakkında hükmedilecek hürriyeti bağlayıcı cezalar, para cezasına çevrilemez. Çünkü eser sahibinin belli olmaması veya bu kimsenin bilgi ve izni dışında yayın yapılması hallerinde, yayınlanan eser sahibi gibi sorumludur (Basın K. m. 16/2).

Eser sahibi ve yayınlanan belli olmadığı veya bunlar hakkında Türk mahkemelerinde dava açılmadığı takdirde sorumluluk, basana, basanda belli olmadığı takdirde satan ve dağıtana aittir (Basın K. m. 16/3). Böylece kanun gayri mevkutelerdeki ceza sorumluluğunda basamaklı sorumluluk sisteminin uygulanmasını da öngörmüştür.

Bu durumda gayri mevkutelerde ikinci durumda sorumluluk basana aittir (ilk sorumlular yayınlanan ile eser sahibi idi). Basanın sorumlu tutulması nedenlerinden birincisi, yayınlanan ve eser sahibinin bilinmemesi halidir. Basanın ise, eser sahibini ve yayınlatanı bilmek, araştırmak yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu nedenle yukarıda sözü geçen kişilerin belli olmaması, Devletin gerekli araştırmayı yapmasına rağmen eser sahibini ve yayınlatanı belirleyememesi anlamına gelmektedir. Eğer eser sahibinden veya yayınlatandan herhangi birini bilmesi halinde basan sorumlu olmayacaktır. Basanın sorumlu tutulmasının ikinci nedeni ise, eser sahibi ile yayınlanan hakkında dava açılmaması halidir. Türk mahkemelerinde dava açılmaması, hazırlık soruşturması aşamasında veya kamu davası açıldıktan sonra söz konusu kişilerin yurtdışına kaçtıkları saptandığında, ölüm, akıl hastalığı hallerinde mümkün olabilir (Erman 1950:519-520).

Maddede geçen basan kavramı, tabi kelimesinin karşılığı olup gayri mevkuteyi tabi aletleriyle basan veya sair her türlü araçla çoğaltan, beyanname verip matbaa açan kimsedir (Özek 1972:173).

Gayri mevkutelerde son sorumlu, satan ve dağıtandır. Satan ve dağıtanın sorumlu olabilmesi

için eser sahibinin, yayınlanan ve basanın bilinmemesi gerekir. 16. madde satan ve dağıtan bakımından, basan hakkında Türkiye'de dava açılmaması şartını öngörmediğinden, basanın bilinmesine rağmen hakkında Türk mahkemelerinde dava açılmıyorsa basan ve dağıtanın sorumlulukları da söz konusu olmayacaktır.

Basan, satan ve dağıtanın sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda ise, 2231 sayılı Kanun değişikliğinden sonra, sorumluluğun objektif sorumluluk olduğu belirtilmiştir (Dönmezer ve Erman 1997:298, Erman ve Özek 1991:144,148).

## SONUÇ

Basın Kanunumuzda basın suçları herhangi bir ayrıma tabi tutulmamakla birlikte, doktrinde anılan suçlar dar anlamda basın suçları, basın yoluyla da işlenebilen suçlar ve basın düzenine karşı suçlar olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır. Çünkü bu ayırım, sorumluluğun tespit edilmesini ve müeyyidenin belirlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Genel suçlardan ayrı, kendine özgü nitelikleri bulunan böyle bir suçun olup olmadığı doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, basın suçlarının yayın yoluyla işlenmesi ve yayının bazı özelliklere sahip bulunması, bu suçlarda ayrı bir sorumluluk sistemini gerektirmektedir.

Basın suçlarında sorumluluğun düzenlendiği Basın Kanunu'nun 16. maddesi, sorumlu müdür ile eser sahibi arasında verilen ceza açısından fark öngörmüştür. Mevkuteyle işlenen suçun cezası ne olursa olsun, aynı cezayla cezalandırılan sorumlu müdürün cezası para cezasına çevrilecektir. Bu ise sorumlu müdürün sorumluluğunun hukuki esasına aykırıdır. Sorumlu müdür yayının içerdiği suçtan eser sahibiyle birlikte sorumlu tutulacağı yerde, anılan kişiler hakkında ayrı bir suç öngörülerek, bu suçun cezası verilmelidir (Aynı yönde İçel 1998:244, 248).

## KAYNAKLAR

Danışman A (1982) Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri, AÜ BYYO Yayını, Ankara.

Danışman A (1991) Ceza Hukuku Açısından Özel Hayatın Korunması, S Ü Yayını, Konya.  
Dönmezer S (1976) Basın ve Hukuku, Sulhi

## Basın Suçu ve Ceza Sorumluluğu (86-95).

Garan Matbaası, İstanbul.

Dönmezer S (1946) Matbuat Suçları, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul.

Dönmezer S (1958) Basın Hukuku ve Basın Hürriyeti, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul.

Dönmezer S ve Erman S (1997) Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Beta Basım Yayım, İstanbul.

Erem F (1952) Basın Suçları, Siy. İl. Mec., 254, 47 vd.

Erem F, Danışman A ve Artuk ME (1997) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Erman S (1950) Yeni Basın Kanunumuza Göre Basın Suçlarından Dolayı Ceza-i Mesuliyet, Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası, 519 vd.

Erman S (1972) Basın Suçlarında Müeyyide, İÜHFMD, 14, 99 vd.

Erman S ve Özek Ç (1991) Açıklamalı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuat, Gülen Ofset, İstanbul.

Gölcüklü F (1970) Haberleşme Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara.

Gürelli N (1958) Basın Suçlarında Hususi Usul, Sıralar Matbaası, İstanbul.

İçel K (1989) Basın Hukuku: Ceza Hukuku El Kitabı, Beta Basım Yayım, İstanbul.

İçel K (1998) Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Basım Yayım, İstanbul.

Kılıçoğlu A (1982) Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, AÜ Hukuk Fakültesi Yayını, Ankara.

Kılıçoğlu A (1987) Sorumluluk Açısından Basın Özgürlüğünün Özel Hukuktaki Yeri, Yargıtay Derg, 14, 88 vd.

Önder O (1975) Basın Suçlarında Teselsül, AD, 34, 299 vd.

Önder O (1977) Basın Suçları Hakiki Fikri İhtima ve Müteselsil Suç, AD, 12, 145 vd.

Özek Ç (1972) Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul.

Özek Ç (1974) Basın Suçlarının İşlenmesi ve Takibi İle İlgili Bazı Problemler, İÜHFD, 14, 41 vd.

Özek Ç (1978) Türk Basın Hukuku, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

Tosun Ö (1967) Suç Hukuku Dersleri, Sermet Matbaası, İstanbul.

Tosun Ö (1979) Basın Suçlarında Ceza, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Derg, 2, 3 vd.

Tosun Ö (1982) Basın Suçu ve Teşebbüs Sorunu, İÜHFMD, 14, 261 vd.

Tuna Y (1955) Basın Mevzuatımızda Cezaya Müteallik Usuli Hükümler", İBD, 3, 325 vd.

Tüzün F ve Özden C (1955) Son Tadilleriyle Basın Kanunu ve Bununla Alakalı Bazı Kanunlar ve Temyiz Mahkemesi İçtihatları, Yıldız Matbaası, Ankara. ■